

Nevyriausybinių organizacijų
ir ekspertų koalicija

Antstolių veikla vykdant išieškojimus

Teisiniai ir praktiniai patarimai

Vilnius, 2013

TURINYS

1. Kaip sužinoti, kiek vykdomųjų bylų asmuo turi ir pas kuriuos antstolius jos yra?
2. Kokias teises turi skolininkas, susidūręs su antstolių veikla?
3. Ką daryti, į ką kreiptis gavus išrašą apie vykdomąsias bylas?
4. Kaip elgtis gavus raštišką antstolio *raginimą įvykdyti sprendimą*?
5. Iš kokio turto antstolis gali vykdyti skolos išieškojimą?
6. Iš kokio turto antstolis negali išieškoti skolos?
7. Ką daryti, jei antstolis areštavo banko sąskaitą?
8. Kokią pinigų sumą antstolis gali išieškoti iš darbo užmokesčio?
9. Ar galima turimą skolą pakeisti viešaisiais darbais?
10. Ką daryti skolininkui, neturinčiam (-čiai) visos skolos sumos, tačiau norinčiam (-čiai) ją sumokėti?
11. Ar gali *išnykti* turimos skolos?
12. Koks yra kreditorių (išieškotojų) reikalavimų eiliškumas?
13. Kada užbaigiama vykdomoji byla?

ĮŽANGA

Koalicija „Galiu gyventi“ parengė metodinį leidinį, kuriame pateikiama teisinė informacija ir patarimai specialistams, savo kasdienėje veikloje tiesiogiai dirbantiems su priklausomybę turinčiais asmenimis. Kadangi priklausomybės ligomis sergantys asmenys labai dažnai susiduria su skolų išieškojimu bei šią prievolę valstybėje vykdančiais antstoliais, leidinyje pateikiama teisinė informacija bei patarimai, kurie padės sklandžiau ir produktyviau bendradarbiauti su antstoliais. Tikimės, kad šis leidinys taps neatsiejamu kiekvieno socialinio darbuotojo (specialisto) darbo įrankiu, o pateikti teoriniai ir praktiniai patarimai sumažins kliūtis, trukdančias priklausomiems asmenims integruotis į visuomenę.

Antstolių veiklą Lietuvoje reglamentuoja šie įstatymai: Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodeksas (toliau – LR CPK), Lietuvos Respublikos Antstolių įstatymas, Sprendimų vykdymo instrukcija (toliau – SVI), Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (toliau – LR ATPK).

Pateikiame šiame leidinyje naudojamų specifinių sąvokų išaiškinimą:

Vykdomasis dokumentas – tai teisinis dokumentas, kurio pagrindu pradedami procesiniai veiksmai. Vykdomieji dokumentai yra šie:

- vykdomieji raštai, išduoti teismo sprendimų, nuosprendžių, nutarimų, nutarčių pagrindu;
- teismo įsakymai;
- institucijų ir pareigūnų nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose tiek, kiek jie susiję su turinio pobūdžio išieškojimais;
- kiti institucijų ir pareigūnų sprendimai, kurių vykdymą civilinio proceso tvarka nustato įstatymai.

Vykdomoji byla – antstoliui pateikto vykdomojo dokumento pagrindu pradėta byla, kurioje antstolis imasi visų teisėtų vykdymo veiksmų, susijusių su vykdomajame dokumente įtvirtinto sprendimo greitesniu ir realiu įvykdymu.

Vykdymo išlaidos – tai pinigų suma, kuri išieškoma iš skolininko kartu su bauda. Vykdymo išlaidos skirstomos į: bendrąsias vykdymo išlaidas (vykdomosios bylos administravimas), faktines vykdymo išlaidas (už konkrečių skolos išieškojimui reikalingų veiksmų atlikimą) bei atlygį antstoliui (dydis priklauso nuo skolos dydžio).

Pirminai veiksmai susidūrus su skolų išieškojimo per anstolius atveju.

1. Kaip sužinoti, kiek vykdomųjų bylų asmuo turi ir pas kuriuos antstolius jos yra?

- Raštu kreiptis į Teisingumo ministeriją (atvykus parašyti prašymą arba siųsti paštu). Išduodamos pažymos kaina – 30 Lt.
Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius
- Raštu kreiptis į Lietuvos antstolių rūmus. Išduodamos pažymos kaina – 30 Lt.
Konstitucijos pr. 15/5, LT-09319 Vilnius
- **Patarimas:** galima nueiti pas bet kurį antstolį ir pasidomėti apie visas esamas vykdomąsias bylas. Antstoliai neprivalo pateikti viso išrašo, tačiau dažniausiai geranoriškai pateikia. Tokia informacija suteikiama nemokamai, nebent gali tekti mokėti už informacijos išspausdinimą.

Informacija apie veikiančius antstolius pateikiama www.antstoliurumai.lt.
Antstolių sąrašai pateikiami pagal veiklos teritorijas; pagal antstolių kontorą; pagal antstolius.

2. Kokias teises turi skolininkas, susidūręs su antstolių veikla?

Skolininkas turi teisę:

- 1) dalyvauti pats ar per savo atstovus atliekant išieškojimo vykdymo veiksmus;
- 2) susipažinti su visa vykdomosios bylos medžiaga, išskyrus dokumentus, supažindinimas su kuriais galėtų sutrukdyti vykdyti išieškojimą;
- 3) gauti pažymą apie vykdymo eigą;
- 4) ginčyti turto priklausomybę ir jo įkainojimą;
- 5) apskųsti antstolio veiksmus;
- 6) reikšti prašymus, nušalinimus (tam tikrais atvejais antstolis privalo nusišalinti ar būti nušalintas nuo vykdomosios bylos, pvz.: jeigu antstolis yra su šalimis ar kitais dalyvaujančiais byloje asmenimis susijęs giminytės ar svainytės ryšiais);
- 7) sudaryti taikos sutartis.

LR CPK 643 str.

3. Ką daryti, į ką kreiptis gavus išrašą apie vykdomąsias bylas?

Visų pirma, reikia išsiaiškinti, ar byla vis dar vykdoma, ar jau yra užbaigta. Ši informacija pateikiama išrašė apie asmens turimas vykdomąsias bylas. Jei matomas žodis „**užbaigta**“, reiškia, jog byla jau nėra vykdoma. Jei matomas žodis „**vykdoma**“, tuomet reikia kreiptis į tą antstolį (-ius), pas kurį (-iuos) yra vykdomoji byla (-os).

4. Kaip elgtis gavus raštišką antstolio *raginimą įvykdyti sprendimą*?

Esant galimybei, patartina skolą sumokėti raginime nurodytu terminu (per 10 dienų skaičiuojant nuo raginimo įteikimo dienos). Jei skolininkas neįvykdo raginimo sumokėti skolą per nustatytą terminą, skolos suma pradeda didėti, t.y. pradedamas mokėti atlyginimas antstoliui bei didesnės vykdymo išlaidos. Raginimas įvykdyti sprendimą dėl vienos skolos siunčiamas tik vieną kartą.

Antstolis turi teisę kartą per mėnesį tikrinti duomenis apie skolininką (apie jo turimas banko sąskaitas, apie turimą turtą, apie tai, ar asmuo įsidarbino). Už šios informacijos tikrinimą apmoka skolininkas – tai reiškia, jog kas mėnesį gali didėti vykdymo išlaidos. Kuo vėliau skolininkas atsiskaito su antstoliu, tuo daugiau vykdymo išlaidų jam reikės apmokėti.

5. Iš kokio turto antstolis gali vykdyti skolos išieškojimą?

Kai asmens skola perduodama antstoliui, antstolis vykdydamas priverstinį skolos išieškojimą areštuoja asmens banko sąskaitas ir pradeda vykdyti skolos išieškojimą, išskaičiuodamas atitinkamas sumas (žr. klausimą Nr. 8) iš asmens gaunamų pajamų, nuo kurių leistinas išieškojimo vykdymas, t.y.:

- iš darbo užmokesčio;
- iš pensijos (senatvės, invalidumo, našlių, našlaičių, netekto darbingumo ir kt.);
- iš nedarbingumo pensijos;
- iš stipendijos;
- iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, išieškoti galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma yra daugiau nei septyni tūkstančiai litų;
- iš turto, kuris įkeistas ar yra hipotekoje, jei to reikalauja hipotekos kreditorius arba įkeisto turto turėtojas;
- iš skolininkui priklausančio nekilojamojo turto;
- iš skolininkui priklausančių pinigų, turtinių teisių, vertybinių popierių;
- iš skolininkui priklausančio kilnojamojo turto.

6. Iš kokio turto antstolis negali išieškoti skolos?

- Iš bedarbio pašalpos;
- iš laikinojo nedarbingumo pašalpos;
- iš motinystės/tėvystės pašalpos;
- iš socialinės pašalpos;
- iš laidojimo pašalpos;
- iš kitų tikslinių socialinių išmokų;
- išieškojimas negali būti nukreipiamas į buitines, ūkio, darbo, mokymosi reikmenis ir kitą turtą, kuris būtinas skolininko ar jo šeimos pragyvenimui, darbui pagal jo profesiją ar mokymuisi (šio turto sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje);
- išieškojimas negali būti nukreipiamas į pinigų sumą, neviršijančią Vyriausybės nustatytos vienos minimaliosios mėnesinės algos (MMA);
- išieškojimas negali būti nukreipiamas į visus būtinus vaikų ir neįgaliųjų reikmenis.

Išimtis: skolos išieškojimas iš laikinojo nedarbingumo ar bedarbio pašalpos galimas tik pagal teismo sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo (alimentai) ir pagal teismo sprendimą dėl žalos, padarytos suluošinimu ar kitaip sužalojus sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę, atlyginimo.

LR CPK 738 str.

7. Ką daryti, jei antstolis areštavo banko sąskaitą?

- Jei į areštuotą banko sąskaitą skolininkas gauna darbo užmokestį, tuomet jis turi pristatyti iš darbovietės pažymą, kurioje būtų nurodyta, į kurią sąskaitą (reikalingas banko sąskaitos numeris) darbuotojas gauna darbo užmokestį. Pristačius tokią pažymą antstoliui, areštas bus panaikintas. Jei skolininkas turi daugiau areštuotų banko sąskaitų, areštas naikinamas tik nuo tos sąskaitos, į kurią pervedamas darbo užmokestis.
- Jei į areštuotą banko sąskaitą skolininkas gauna bet kurios rūšies pašalpą, tuomet jis turi pristatyti pažymą iš tos institucijos, iš kurios gauna pašalpą. Pažymoje turi būti nurodytas banko sąskaitos numeris. Pristačius tokią pažymą antstoliui, areštas bus panaikintas. Jei buvo nuskaičiuoti pašalpos pinigai, antstolis turi juos grąžinti atgal.

ARBA abiem atvejais:

pristatyti išrašą iš banko, kuriame būtų matomas sąskaitos numeris bei gautų lėšų šaltinis (darbo užmokestis ar pašalpa).

Antstolis, areštavęs skolininko banko sąskaitą (-as), apie tai raštu praneša skolininkui.

Banko sąskaitoje esančios lėšos	Arešto panaikinimui reikalingi dokumentai	
Darbo užmokestis	Pažyma iš darbovietės, kurioje būtų nurodoma, į kurią sąskaitą darbuotojui yra pervedamas darbo užmokestis (būtinai reikalingas sąskaitos numeris). Pažyma išduodama nemokamai	ARBA išrašas iš banko, kuriame būtų matomas gautų lėšų šaltinis bei banko sąskaitos nr. Išrašas yra mokamas (pagal banko nustatytus įkainius).
Bet kurios rūšies pašalpa	Pažyma iš pašalpą teikiančios institucijos, kurioje būtų nurodoma, į kurią sąskaitą asmeniui yra pervedama pašalpa (būtinai reikalingas sąskaitos nr.). Pažyma išduodama nemokamai	

Per 15 dienų nuo antstolio patvarkymo areštuoti lėšas išsiuntimo skolininkui dienos skolininkas turi teisę pateikti antstoliui dokumentus, įrodančius, kad areštuotos lėšos, į kurias negali būti nukreiptas išieškojimas. Tokios lėšos ne vėliau kaip per 3 darbo dienas grąžinamos skolininkui (SVI 89 p.) Laiku nepateikus minėtų pažymų, lėšos nebus grąžinamos.

8. Kokią pinigų sumą antstolis gali išieškoti iš darbo užmokesčio?

Antstolis siunčia skolininko darbdaviui Patvarkymą vykdyti vykdomąjį dokumentą dėl skolos išieškojimo.

- Jei asmuo gauna minimalų darbo užmokestį, tuomet išieškotinos sumos dydis priklauso nuo esamų vykdomųjų bylų skaičiaus:
 - 1 byla – 20% nuo minimalaus atlyginimo (pvz., minimalus atlyginimas "į rankas" – 824,50 Lt, antstolis išskaičiuos 164,90 Lt);
 - 2 bylos – 40% nuo minimalaus atlyginimo (pvz., minimalus atlyginimas "į rankas" – 824,50 Lt, antstolis išskaičiuos 329,80 Lt);
 - 3 bylos ir daugiau – 50 % nuo minimalaus atlyginimo (pvz., minimalus atlyginimas "į rankas" – 824,50 Lt, antstolis išskaičiuos 412,25 Lt);
- Jei asmuo gauna didesnę nei minimalų atlyginimą, iš tos sumos, kuri viršija minimalų atlyginimą, antstolis išskaičiuoja 70%, o iš sumos, sudarančios minimalų atlyginimą išskaičiuojama taip, kaip nurodyta aukščiau.
 - Jei asmuo turi 1 bylą → pvz., atlyginimas „ant popieriaus“ – 1500 Lt, „į rankas“ – 1189,50 Lt, antstolis išskaičiuos 164,90 Lt + 365 Lt, iš viso 529,9 Lt.
 - Jei asmuo turi 2 bylas → pvz., atlyginimas „ant popieriaus“ – 1500 Lt, „į rankas“ – 1189,50 Lt, antstolis išskaičiuos 329,80 Lt + 365 Lt, iš viso 694,80 Lt.
 - Jei asmuo turi 3 ir daugiau bylų → pvz., atlyginimas „ant popieriaus“ – 1500 Lt, „į rankas“ – 1189,50 Lt, antstolis išskaičiuos 412,25 Lt + 365 Lt, iš viso 777,25 Lt.

9. Ar galima turimą skolą pakeisti viešaisiais darbais?

Galima. Jeigu nėra turto, į kurį gali būti nukreiptas baudos išieškojimas, rajono (miesto) apylinkės teismo (teisėjo) nutarimu arba kito organo (pareigūno), priėmusio nutarimą skirti baudą, nutarimu ir pažeidėjo sutikimu bauda gali būti pakeista nemokamais ne ilgesnės kaip 400 valandų trukmės viešaisiais darbais, skaičiuojant vieną nemokamų viešųjų darbų valandą už 20 litų baudos. Nemokami viešieji darbai skiriami tik darbingiems asmenims (60-100% darbingumas). LR ATPK 314 str.

Skola gali būti pakeičiama viešaisiais darbais tik tais atvejais, jeigu bauda yra paskirta baudžiamojo arba administracinio proceso tvarka. Be to, turi būti laikomasi kitų žemiau nurodytų sąlygų.

Atkreipkite dėmesį:

Bauda gali būti pakeista į viešuosius darbus, kai:

- ji paskirta baudžiamojo arba administracinio proceso tvarka;
- nėra turto, į kurį būtų galima nukreipti išieškojimą;
- skolininkas pateikia prašymą antstoliui dėl baudos pakeitimo viešaisiais darbais;
- viešieji darbai neturi viršyti 400 valandų trukmės;
- viena viešųjų darbų valanda prilygsta 20 Lt baudos.

10. Ką daryti skolininkui, neturinčiam (-čiai) visos skolos sumos, tačiau norinčiam (-čiai) ją sumokėti?

Yra galimybė susitarti su antstoliu dėl skolos mokėjimo grafiko sudarymo. Skolininko ir antstolio susitarimu gali būti sudarytas grafikas, jame nurodant periodinių įmokų sumas bei datas. Terminai ir sumos priklauso nuo skolininko turinės padėties, vykdomųjų bylų kiekio, skolos dydžio, antstolio geranoriškumo.

Patarimas: Esant galimybei, patartina, kad skolininkui tarantis su antstoliu, socialinis darbuotojas dalyvautų asmeniškai ir palaikytų.

11. Ar gali išnykti turimos skolos?

Turima skola galėtų išnykti tik tada, jei išieškotojas nesikreipia į antstolį per 10 metų nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

Antstolis savo iniciatyva gali uždaryti vykdomąją bylą ir vykdomąjį raštą grąžinti išieškotojui tokiais pagrindais:

- su turto neradimo aktu;
- su asmens neradimo aktu;
- išieškotojo prašymu.

Įstatymuose nėra numatytas terminas, po kurio antstolis privalo uždaryti vykdomąją bylą, jei nerandamas skolininkas ar skolininko turtas. Tai antstolio prerogatyva ir vienpusiškai priimamas sprendimas.

12. Koks yra kreditorių (išieškotojų) reikalavimų eiliškumas?

- Pirmąja eile patenkinami reikalavimai išieškoti išlaikymą ir reikalavimai atlyginti žalą, padarytą suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat atsiradusią dėl maitintojo netekimo.
- Antrąja eile tenkinami darbuotojų reikalavimai, atsirandantys iš darbo teisinių santykių.
- Trečiąja eile patenkinami visi kiti reikalavimai.
- Paskesnės eilės reikalavimai patenkinami po to, kai visiškai patenkinti pirmesnės eilės reikalavimai.

13. Kada užbaigiama vykdomoji byla?

1. Vykdomoji byla užbaigiama visiškai įvykdžius vykdomąjį dokumentą, t.y., sumokėjus visą skolą ir vykdomąsias išlaidas. Tuomet antstolis išsiunčia kreditoriui (išieškotojui) Patvarkymą dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir grąžina jam vykdomąjį dokumentą, pagal kurį buvo vykdomas skolos išieškojimas. Skolininkas, esant poreikiui, antstoliui gali pateikti rašytinį prašymą dėl informacijos apie vykdomosios bylos užbaigimą.
2. Nutraukus vykdomąją bylą.
3. Persiuntus vykdomąjį dokumentą vykdyti kitam antstoliui.

**Galiu
gyventi**

Nevyriausybinių organizacijų ir ekspertų koalicija

El. paštas: koalicija@galiugyventi.lt

www.galiugyventi.lt